

juk. Miveljük földjeinket — mondják — azon rendszerrel, melylyel azt apáink tették, holott azóta adót is fizetünk s habár a közlekedés jó utak és vasutak által megkönnyebbült is, az iparcikkek ára nem szállott, sőt a váltópénzértékből a jelenlegi pénzértékre nevedett.

Kétségbe vonom azonban, hogy apáink rendszerével annyit termelnek mint ők, mert apáink a föld östermő képessége mellett, mely pedig a megfástanított hegyeinkről leiszapolt terméketlen földrétegekkel sokat veszített, bizonyára nagyobb marha-állomány birtokában voltak.

Hol van e megye lótenyésztése? Szép ménesek, gulyák és juhnyájaink hová lettek? Pedig földjeink termő képességének ezek volnának biztosítékai. A mi most van, csak sátnya maradéka a réginék, van a gazdáknak marhájuk, de nincs többé gulyájuk. És az is, ha megtekintjük, nem nemesedett, hanem romániai fajjal vegyítve elkorcsosult.

Eltértem a tárgytól s hírtelen azt hívnám, hogy a megyei árvaalap mikénti kezeléséről írok és a megye lakosságának nyujtok ezen soraim által szép jövőre való kilátást, hogy miként szereshet magának tőkét, melylyel gazdasági nyomoraiból kivergődhet, s melylyel fogva okoszerűbb és körülményesebb, t. i. az adott viszonyoknak megfelelőbb gazdaságot folytathat. Elfeledek, hogy e sorok tisztán csak a megye három városának vannak szentelve.

A városok árvaínak vagyona, szerény nézetem szerint nem kezelhető összesítve, miután a törvény összesített kezelésnél törlesztésre való kölcsönzést rendel. Azért sem kezelhető így, mivel a városi és vidéki árva-vagyon lényeges különbségű, nagy részt kereskedői és iparosok hagyatékát képezvén, ezek árvaíj atyjuk nyomdokain ha ladva rendszeren, előbb kell őket tőkék élvezetbe juttatnunk. Az önálló üzlet megkezdésével ők nem várhatnak a nagykorúságukat feltételező 24 éves korig. Vagy ettől is eltekintve, városaink kisebbek, minthogy az árva-vagyon annyi évi kamatot adhatna, hogy abból egy nagyobb, sok esetben az árva-vagyon negyedét képező részt kifizetni lehetne. Ezen kívül tekintetbe kell vennünk azt is, hogy a városok pénztárnokai adó és városi vagyon kezeléssel annyira el vannak foglaltva, hogy az összesített pénzkezelésre kellő idejük nincs.

Tekintsük azért az egyes névenkénti való rendszert minden ágában, mit a törvény előír, nemkülönben azok előnyeit, vagy hátrányait ezek tekintetéből.

Lehet az egyenkénti kezelésnél az egyes árvaíj pénztár (1.) jó hiteli pénztáraknál, 2.) állampapirokba, vagy földhitelintézeté záloglevelekbe, 3.) bekebelezés mellett földbirtokra, 4.) kamatozó letétként 5% -ra a m. kir. adóhivatalhoz elhelyezni.

Városainknak nincs más pénztárunk, csak a takarékpénztár: tehát ez volna az új hiteli pénztárunk, melybe a törvény szerint egyes árvaíj vagyonát elhelyezni lehetne. Legtisztább és legolcsóbb pénzkezelésnek tartom a takarékpénztárt. Azért városaink részére ezen kezelési életbe léptetésénél egyéb módot nem ajánlhatok az árva-vagyonra nézve. Ugy tudom, hogy K. Vásárhely és S. Szentgyörgy városokban van is ily takarékpénztár; egyedül Berecknek kellene egyet létre hozni, vagy a másik két takarékpénztár valamelyikét e célra igénybe venni. De legolcsóbb tenné Bereck is, ha létre hozná. Mint határszéli község

élénk forgalommal rendelkezik s vagyonosodásának nagy emeltyűjét lenné benne. Végre bizonyval városi pénzügyeinek is javára lenne, mert benne kezelhetné házi pénztárát is csekélyebb díj mellett és biztosabban, mint jelenleg. Hogy felállítandó takarékpénztárának részvényei elkellenek, arra nézve azon módot ajánlanám, hogy a város vállaljon kezességet a részvény felének átvételével, melyet fedezze a Sósmezőtől nyerendő váltság-pénzzel.

Ezek szerint mind három városunk bírván takarékpénztárral, már most az a kérdés, hogy ezek megtekinnek-e a törvény azon kívánalmának, miszerint azok „jó hiteli pénztárak” legyenek.

Soraim olvasóinak nem szükség hosszan elmondanom, mi egy jó hiteli pénztár. A nélkül azonban, hogy közeljárnék takarékpénztárainkhoz, elmondhatom, hogy azok lehetnek jelen állásukban jó hiteli és nem is. A takarékpénztárak jó hiteli főent attól függ, hogy mennyi alappal bírnak és ezen alappal szemben mennyi hitelt vesznek igénybe.

A mennyire ismeretes vagyok, a sepsi-szentgyörgyi 20,000 és a kézdi-vásárhelyi 10,000 frt tőke befizetéssel kezdette meg működését és ezen tőkéjével a sepsi-szentgyörgyi a bécsi földhitelintézetől tetemes hitelt élvez s a megye némely alapjait is kezelni betét gyanánt. De hogy a törvény azon szavainak: „jó hiteli pénztárak”, megfelel-e: azt csak akkor lehetne meghatározni, ha az ember tudná: mennyi azon árva vagyon, melyet betét gyanánt oda be fognak helyezni.

Nagyon sajnálnám, ha ezen soraim félremagyarázatának s valaki ezeket, mint takarékpénztáraink megtámadását tekintené. Jól tudom én, mily üdvös hatással voltak azok a közönségre nézve a vérszopók leggonoszabb fajtától, az uszorosoktól való megszabadulásra s mily hasznára lesznek még jövőre is a takarékosági hajlam felélesztésére. Azért ne méltóztassanak kérem, soraimat félremagyarázni, most hogy feleltem, csak azon előttem mindig első sorban álló nézet tekintete vezérelt, hogy árvaínak vagyona egy legyen kezelve, hogy az teljes biztosságnak örvendjen, s hogy azt nagykorúság esetén félév alatt kézhez kaphassák.

Epen ezen többi körülmény az, a mi nekem a csekély alaptőkéjű takarékpénztárak árvagyon kezelésére iránt aggodalmat okoz, mert városokon lehet akkora árva vagyon, melynek félév alatti kifizetése, ha nem is a takarékpénztárra, de a kölcsönvevőkre érzékeny csapást okozna.

Azonban ezen segíteni könnyven tud bármely takarékpénztár, ha elrendeli részvényeinek teljes befizetését. Mert valóban — a mennyire ide s tova jártamban én is hallok valamit — ez kívánatos is lenne. A közönség részéről könnyebben hozzáférhető tenné a pénzt s a közbiztonság %-ai a kölcsönvevő zsebében maradnának.

Annára beleereszkedtem már a takarékpénztári kezelés előnyébe a városi árva vagyonat illetőleg, hogy az „egyenkénti” való kezelés többi részéről írnom sem kell. Sem egyiket, sem a másikat nem ajánlhatom. A kölcsönadás sok perre ad okot és annyi elővigyázattal s így annyi felelősséggel jár, hogy a városok árvaszéki tisztviselői azokat nem teljesíthetnék, már csak idő tekintetéből sem s fájdalom, minden hat évi választási ciklus után egy évi pangás áll be.

Az állampapirokban való elhelyezés szép és

béresék a szekérre, mert látszott ő kelmen a „leánykerés”. De hogy „mégis mozog a föld.”

Szegény Ráki busan állott a szekér mellett, szép nagy fekete szemét édesen, szerelmesen emlegette Andrást felé és így szólt:

— Hát Andrást, az isten áldja meg!

A néni sem állhatta meg, hogy még egyszer ne kérdezze:

— Mikor lesz szerencsénk nemesi házunkoz? Tán a jövő héten, ugy-e bár?

A kuttyák ugattak. Ráki sirt, míg Jancsi mérgeesen — mert az Aetna égett belsejében — a lovak közé csapott és elhagyta Pókafalvát.

Mind jobban tüdődztek a falu barátságos házai és az a fehér fődélű torony, melyet Andrást oly édes emlékekkel hagyott maga után. Végre a távol messzeség fátyolát vont szeméi elé, mindent eltakarva, elvesztve már a fehér bádogos tornyot is. Ekkor összehuzta magát, hallgatva az ősi szél muzsikáját, melyre később Jancsi mámorából felébredett.

Hogy mennyi panaszszal állott elő Jancsi, hogy neki még enni sem adtak Örköviéknél, az onnan képzeltető, hogy a mihez szokott Jancsi, nem hagyja János is.

— Paraszt csak paraszt — mondja Andrást. — A szemtelent leittatták, leittették, még sem volt elég!

A leánykerés titulus libendi maradt. Lovai jól éltek, ő maga pedig egy horgas napot vágott. Az öreg Örkövinek azóta szava járasa lett:

— „Jégre metszett lép Nem sokáig ép.”

Ráki meg mindig mondja barátóinak:

— „Akkor mondj hoppot, Ha átugortad az árkot.”

Azok mindig nevetik Rákit s a jó Kalári nénit récéivel együtt.

biztos, de azt is őrizni kell és a mellett annak beszerzése is bajt okoz s utóljára a kamat kezelés, míg fel nő, úgy is takarékpénztár által történik.

A pénznek a m. kir. adóhivatalnál leendő át-helyezése 5%-ra igen biztos kezelési mód, de a kamatokra nézve itt is az előbbi áll, vagy pedig fél- vagy egész évig azok semmit sem is hajtának.

— n.

Háromszékmegye közigi bizottsága gyűlése 1878. február 5-én.

Jelen vannak a tisztviselőkön kívül: Veres Gyula, Hollaki Attila, Bartha János, Nagy Károly, Pünkösti Lajos, Ujvárosi József, Lázár Mihály, Béli Tiivadar, gróf Nemes János.

Elnökül főispán ur az ülést megnyitván, jelentí, miszerint adófelügyelő Gencsi István Brassó-megyébe helyeztetett át, s helyébe a nagyméltóságú miniszter Mihály István, eddigi adótárnokot nevezte ki.

A közigazgatási ágak vezetői által előadott havi jelentések* tudomásul vétettek.

Az alispáni jelentés kapcsán Ujvárosi József indítványára alispán ur figyelmeztetett, hogy a vérszopók számanak kevesbitése által az államkincstár kiadásai apasztására törekedjék, valamint felhivatott, hogy a fizetéses hivatalban levők vérszopókknak ne alkalmaztassanak.

Az árvaszéki elnök körülményes jelentése folytán két indítványt vett a bizottság tárgyalás alá: egy díjnak alkalmazásával személyszaporítást kér; alispán és árvaszéki elnök közt felmerült azon kérdés, hogy az árvaszéki számadások megvizsgálására hivatott számvétség a felülvizsgálat az árvaszék helyiségében, hol irattár, ügyiratok, számadások, okmányok őriztetnek, gyakorolja-e, vagy a felülvizsgálandó ügyiratok a számvétséghez esetről esetre felküldessenek?

Nézetünk szerint az árvaszék hivatal s mint ilyenek, a számvétség közege lévén, nem a hivatal szolgál, azoknak nem ő küldi s hordja az irományokat, hanem a közegnek kell a hivatal helyiségében megjelenni és szolgálni.

Kényelmetlen ugyan, hogy a megye székházából a számvétség a külön helyiségben levő árvaszékhez sétáljon; de sokkal nagyobb a felelősség, mely az ügyiratok, eredeti okmányok ide s tova hordozgatása következtében mutatkozó eltévedés folytán beállhat, semhogy ez ellen szólni lehetne.

A kovászai közgyámvalasztás ellen több választó folyamodványt adott be azon időkben, hogy többséget nyert Csia György édes testvére a szolgabírónak, hogy az árvapénztárba nagyobb összeggel tartozik stb, végül kiemeli a folyamodvány, hogy mint volt aljárásbíró ideiglenesen nyugdíjazva lévén: más fizetéssel járó közhivatalt nem viselhet.

A bizottság felhozott sérelmi okok közül ez utóbbit figyelembe veendőnek találván, a választás érvényessége felett, illetőleg az iránt határozandó, hogy a nyugdíjas hivatalnok más közhivatalt viselhet-e, a miniszteriumhoz felterjesztést küldeni határozta.

Vita tárgyát képezte azon illetékességi össze-

* Az egyes havi jelentéseket térszűke miatt csak jövő számmunk hozza. Szék

Egy elhamarkodott törvényszéki ítélet áldozata.

Napjainkban, hol minden fontos, vagy csak kevés feltűnő okozó esemény világot átható nyilvánosságra jut, a bűnöskörről is szabad szólnunk úgy, mint „nap hőseiről”, annyival is inkább, mivel nevelik s büntetteik története minden vidéken, hova csak hirlap eljuttat, ismeretessé lett.

A sokat emleltt Francesconi Bécsben alig lépett a kivégzési helyre, hogy egy levélhordón elkövetett borzasztó rablógyilkosságát saját életével kelle kiengesztelnie, alig csókolta meg beváltóját bűnbánó fellegetések között: midőn a bécsi hatóságok a bitófának már más jelöltjére tettek szert: Hakler Raimundra, az elláttasodott anyaggyilkosra. Nemsokára ez is kivégzetett. — Gondolhatni, hogy két ily, gyorsan egymásután végrehajtott halálítélet következtében a bécsi társadalom minden rétegénél a halálbüntetés célszerűsége s jogosultsága képezte a beszélgetés tárgyát.

Egy este a bécsi kávéházak egyikében kerek kis márványasztal körül tulnyomólag művészekből álló társaság csoportosult, melynek tagjai élénken vitatkoztak eme nagy napi kérdés felett. Új érveket nem hozott fel senki, mert nem is volt szükség ilyenekre a halálbüntetés kérdésénél, mivel a létezők teljesen kielégíték az ész és érzés igényeit. Beszéltek az emberi természet javulhatásáról, az ítéletben lehető tévedésről s az ily tévedések helyrehozhatlanságáról; világot vetettek az elretentés elméletére stb. stb. Jő ideig beszélgettek ide s tova, míg végre a társaság egyik tagja, Bécs legjeleesebb építészének egyike, félreismeretlen ingerültséggel kiálta fel:

— Hát nem tudtok valami egyébről beszélni? Valóban mindig elkomolyodom, valahányszor kivégzésekről beszélnek előttem.

Vajjon miért érinté őt az efféle tárgy közelebbről, mint mást? Legyen szabad e helyen elbeszélni egy történetet, a melyet maga az építész

TARCA.

Egy leánykerő.

— Életkép. —

— a Havadi Dozsa Géza.

(Vége.)

Az est beköszöntött, szépen vonva be Pókafalva láthatárát. Andrástnak maradni kellett. Hogyne! hiszen a szívek oly gyorsan nem ismerhetik ki egymást. A ház bábéli zürzavarban volt; varrták a selyem paplant és veres párnákat, hogy méltó fogadtatásra találjon Andrást.

Mihelyt a láthatár keleten kigyult, Ráki már talpon volt. Jaj, mert az ő szíve nem tudott nyugodni. A kávéval és friss kalácsal elkészülvén, várta vendégeit. Nemsokára a kisbíró uram, nótárius megérkeztek, kiknek Andrást bemutatatták. Volt aztán élet; Andrást evett mint a farkas, mert otthon csak kására tölt. Hát még Jancsi! mozogni sem bírt, oly nehéz volt a feje, mint a fekete föld. A kisasszony gondoskodott róla, mert sokat megtudott tőle, melyek érdekelték.

Örkövi bátyánk kifejezte szerfeletti örömet Andrást látogatása fölött, de még a kisbíró uram is oly nemes dikciókban, melyeket a szóvirágoktól, pleonasmusoktól alig érthetünk meg. Hát Kalári néni és Ráki menniért nem adnék, ha ebédre is itt maradna a nótárius uramékkal.

— Különben öcsém uram, — szólott Kalári néni — mindjárt el is megy tőlünk s nem mondta, hogy arrafelé járnak-e a leányok bálókba és házasodnak-e sokan maguk fiatal emberek közül?

Végre ütött az elindulás. Az óra már tizenegyre sántikált.

Jancsit kétszer is feltaszgálták a bivalos s a